

מדינת בני התורה בעיר רחובות

בראשות מורינו

הגאון רבי אברהם יצחק הכהן רובין שליט"א

קובץ הלכות מצויות

לחג הפסח

בעקבות המצב השנה והנהלים לשמירה ממגיפת הקורונה רח"ל מורנו הרב שליט"א לא יכול למסור את השיעורים שלפני חג הפסח ובכללם לא יתאפשר לומר את דרשת שבת הגדול כמידי שנה לכן נמסר לציבור עיקרי הדברים למעשה שנאמרו בדרשות שבת הגדול שצריכים לדעת בערב חג הפסח, ובהורמנא דמר קיבלנו ממנו את הדברים בכתב, בתחינה ובקשה לפני הבורא שירחם עלינו וישיב שבותנו

רחובות, תש"פ

**חוברת זו יוצאת לאור עולם לזיכוי הרבים
לטובת ציבור שומרי התורה היראים בעיר רחובות
באדיבות המועצה הדתית ברחובות
והעומד בראשה הר"ר אלדד גדסי הי"ו**

מספר הטלפון של מורינו הרב שליט"א לשאלות:

050-4180556

מספר להשארת הודעות: 03-3063651

שטרות מכירת חמץ ניתן להשיג ולהחזיר (השנה בלי קנין):

בכניסה לכולל ברח' מרים מזרחי 8

וכן ברח' אמרי חיים 2א בכניסה לבנין

וכן ניתן להעביר שליחות בקישור של "שארית ישראל":

<https://sheerit-israel.co.il/>

באם יהיה סגר מוחלט יהיה ניתן להתעניין על מקומות נוספים בטל' הנ"ל

מְהִילַת בְּנֵי הַתּוֹרָה בְּעִיר רְחוֹבוֹת

בראשות מורינו

הגאון רבי אברהם יצחק הכהן רובין שליט"א

דרשה לשבת הגדול - ערב שבת הגדול תש"פ

אָבָא בְּחֵיל לְהַתְיַצְּבָה. בְּמַעֲמֹד פְּנֵי תִיבָה. גְּשִׁתִּי לְרוֹמָם וּלְשֹׁבָה. מְרֵשׁוֹת דְּגוּל
מְרַבְּכָה: הַלּוּל קוֹנֵי אֶקְשִׁיבָה. וּבַחֲקַר דְּתוֹ אֶתִּישְׁבָה. זֹאת לְדַעַת אֶחֱשָׁבָה. מְטַעַם
חֲקָמִי יִשְׁיבָה: טוֹעֵן עוֹלָם אֶמְלִיכָה. יְהִי עָלָיו אֲשִׁלִּיכָה. פָּרַשׁ לְפָנָיו אֶתְהַלְכָה.
לְפִתּוּחַ בְּדַבֵּר הִלְכָה: מַלְת פִּי גְדוּשָׁה. נוֹצֵר חֶסֶד אֶקְדִּישָׁה. סֶלְסֵל בְּדַעַת חֲדָשָׁה.
מְרֵשׁוֹת עֲדָה הַקְדוּשָׁה: פְּנֵי יִשְׂרָאֵל דוֹבֵר. צְחֻצְחָה אֶמְרִים אֲנִבֵּר. קְדַמְתִּי לְטוֹל
בְּסִבָּר. רְשׁוֹת מֵרַב וְחֵבֵר: שְׂדֵי חֵילִי תֶאֱמִין. תַּעֲדִיחַ קֵט וְקוֹמִין. לְבָאָר בְּלִי שְׁמִין.
הַלְכוֹת בְּעִיר חֲמִין: (פתיחה ליוצר הלכות פסח - מרבי יוסף טוב עלם)¹

כתב המ"ב הלכות פסח [סימן תכ"ט סק"ב] על מש"כ בשו"ע שואלין ודורשין
בהלכות הפסח קודם הפסח ל' יום ועכשו נוהגין לדרוש בשבת הגדול,
והעיקר להורות לעם דרכי השם ללמד את המעשה אשר יעשון דהיינו דיני
הגעלה וביעור חמץ ואפיית המצה ושאר הלכות הפסח ומ"מ מצווה לכל אחד
לעסוק בהלכות הפסח ל' יום קודם וכן בחג עצמו, וכך היה המנהג בכל
תפוצות ישראל לדרוש בשבת הגדול והשנה הזאת בעוונותינו הרבים נסגרו
כל בתי הכנסת ובתי המדרש בכל העולם כולו ובכמה מקומות אין יוצא ואין
בא וכדי שלא יתבטל המנהג שיסודו בהררי קודש נקיים המנהג ב"מפי
כתבו".

הנה ב"יוצרות לשבת הגדול" שחברו הקדמון יוסף הקטן ב"ר שמואל
והראשונים הזכירוהו כתב בתפילה כל הלכות חמץ ומצה ודיני ליל הסדר
בקיצור, והטעם שהכניס הלכות פסח כחלק מהתפילה [הקדמונים אמרו את
היוצרות באמצע התפילה ויש מקומות שאמרו לאחר חזרת הש"ץ וגם כהיום

¹ במילים אלו פותח מורינו הרב שליט"א מידי שנה את דרשת שבת הגדול, לכן הגנו להעתיק לשון זו.

יש מקומות שאומרים] שמעתי פעם שהיו זמנים שהנכרים לא נתנו ליהודים ללמוד אבל להתפלל נתנו להם ולכן הכניסו את הלכות פסח באמצע התפילה, והשנה בעוונותינו בלי גזירות הגויים, מרצוננו סגרנו את בתי הכנסיות ושהקב"ה יוציאנו בקרוב מאפילה לאורה וממאסר לחופשי.

ואפשר לומר עוד טעם למה שתיקן אותו צדיק וגדול לומר הלכות בתפילה, דידוע לנו ומקובל דאף שאדם עושה כל שביכלתו לקיים המצוות ולהנצל מעבירות בלי עזרתו יתברך אינו יכול להצליח, ולכן אף שעושה ככל שביכלתו צריך להתפלל ולבקש מבורא העולם את עזרתו, ולכן אנו אומרים את ההלכות בתפילה ומסיימים חסל סידור פסח כהלכתו דהיינו שגמרנו את ההלכות של פסח ומבקשים כאשר זכינו לסדר אותו כן נזכה לעשותו, כי בלי עזרתו יתברך א"א לקיים את מצוותיו, ומוסיפים ומבקשים זך שוכן מעונה קומם קהל עדת מי מנה בקרוב נהל נטעי כנה פדויים לציון ברינה.

כתב השו"ע [סימן ת"ל] שבת שלפני הפסח קוראים אותו שבת הגדול מפני הנס שנעשה בו. ולכאורה הפשט הפשוט, שכשמזכירין שבת זו נותנים לה תוספת "שבת הגדול" כדי לזכור את הנס, וכתב המ"ב [סק"א] מפני הנס שבשנה זו יצאו ממצרים היה עשרה בניסן ביום השבת [כמו השנה], ולקחו כל אחד מישראל שה לפסחו וקשרו בכרעי המיטה, כמו שכתוב "בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות", והמצרים ראו זה ושאלום למה זה לכם, והשיבו לשחטו לשם פסח במצוות השם עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטים את אלוהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר, ומפני שאז היה עשירי בחודש בשבת על כן קבעו לקרות שבת שלפני הפסח לעולם שבת הגדול.

והנה הקשו על זה כמה שאלות.

א. למה קבעו יום זה לימי השבוע ולא לימי החודש כמו כל יו"ט שנקבע בתאריך בחודש.

ב. הרי בשנה זו שיצאו היו עוד הרבה ניסים כל התשע מכות שלא עשו להם שום זכר, משום שזכירת יציאת מצרים כוללת כל הניסים, ואם כן למה לנס של שבת הגדול עשו זכר.

ונראה לומר דהנה אנו אומרים בהגדה את דברי הנביא יחזקאל (פרק ט"ז פסוק ו') "ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמיך חיי ואמר לך בדמיך חיי", וכתב הילקוט שמעוני (יחזקאל שנ"ה) "ואעבור עליך ואראיך והנה עתך עת דודים" היה ר' מתיא בן חרש אומר מפני מה הקדים הקב"ה לקיחתו של פסח קודם שחיטתו ארבעה ימים הרי הוא אומר "ואעבור עליך וכו' רבבה כצמח השדה נתתיך ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים שדים נכנו ושערך צמח ואת ערם ועריה", הגיע שבועה שנשבע הקב"ה לאברהם אבינו שהוא גואל את בניו, ולא היה ביד מצוות שיתעסקו בהם כדי שיגאלו, שנאמר שדים נכנו וכו' ואת ערום ועריה מן המצוות, ונתן להם הקב"ה שתי מצוות פסח ומצוות מילה, שנאמר ואעבור עליך ואראיך מתבוססת בדמיך [שני דמים דם פסח ודם מילה], ונאמר "גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו" (זכריה פרק ט' פסוק יא), לכך הקדים לקיחתו של פסח לשחיטתו ארבע ימים, לפי שאין נוטלין שכר אלא על המעשה, עכ"ל המדרש.

מבואר במדרש דאף שהיה הבטחה לאברהם אבינו ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, אבל לולי התעסקו בני ישראל במצוות לא היה להם אפשרות להגאל, אם כן המצוות של בני ישראל הם גרמו לגאולה, ואם כן חלוק נס זה משאר הניסים, כי שאר הניסים הם באו בהבטחה שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו, אבל הנס של שבת הגדול לא היה בהבטחה, אלא אדרבה זה היה בגלל ניסיון של בני ישראל, כדי שיהיה להם זכויות, והם מסרו את נפשם כדי שיהיה להם זכויות לצאת זה מצד התעוררות דלתא, מצד בני ישראל, ועל ידי מעשיהם נעשה להם נס.

ויש להוסיף שהרי לקיחת השה לעיני המצרים בודאי היה פיקוח נפש, וכמו שמשוה רבינו אומר לפרעה כשפרעה אומר לו (שמות פרק ח' פסוק כ"א) "לכו זבחו לאלוקיכם בארץ", וע"ז אמר משה "הן נזבחה את תועבת מצרים לעיניהם לא יסקלנו", ופרעה לא התווכח עם משה, וא"כ במעשה בני ישראל לקחת שה לקרבן ולומר למצרים שאנו לוקחים את השה לצורך קרבן יש בזה מסירות נפש, וכיון שבני ישראל עשו מצידם את מלא האפשרות,

זכו שאת היתר כבר היה סייעתא דשמיא, וזה כלל שעומד לעולם שאם האדם עושה מצידו את כל האפשרויות או מובטח לו שאת מה שאין בידו יהיה לו עזרה מהבורא יתברך, ואמנם זה נס, אבל אין זה חד פעמי, אלא זה נס תמידי, שתמיד שאדם עושה את כל מה שיכול לעשות או הקב"ה עוזר לו להשלים מעשיו, ולכן נס זה שונה משאר הניסים שנעשו לישראל במצרים, ולכן אנו עושים תזכורת לנס זה.

והנה קשה הרי בני ישראל היו במצרים שקועים במ"ט שערי טומאה, וכמו שאמרו חז"ל שהקב"ה גאלם קודם שנכנסו לשער הנ', שאם היו נכנסים לא היו יכולים לצאת, ואם כן איך הגיעו לדרגת מסירות נפש ממש על ציווי השם יתברך, ולזה אפשר לומר דקדושת השבת היא שעזרה להם, וכמו שאמרו חז"ל (שבת קיח:): "כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו", וכיון שבני ישראל שמרו שבת במצרים, קדושת השבת עזרה להם לחזור בתשובה ולהגיע למסירות נפש ממש על לקיחת קרבן פסח, ולכן אנו עושים זכר לזה בשבת קודש, שקדושתה עזרה להם לעמוד בניסיון.

ולפי"ז מובנים דברי השו"ע, שהביא דין זה ששבת שלפני הפסח נקראת שבת הגדול, ולכאורה לא מצאנו בשו"ע דברים שאינו להלכה למעשה, אלא יש לנו מזה גם נפק"מ למעשה, שנלמד מזה שכשאדם עושה את כל מה שיכול לעשות השאר יש לו עזרה מהשמים לגמור את הדבר, ולכן כל שמנקים לפסח אף שאולי לא הגיעו לכל מקום בבית, אמרינן דכיון שעשה את כל מה שצריך וניקה ובדק שוב אינו צריך לחשוש, שאם יש חמץ הקב"ה יעזור לו למצוא, וכן בכל מצוה ומצוה צריכים לעשות כל מה שבידו והשאר הקב"ה יעזור לו.

והנה אנו נמצאים כעת בצרה גדולה וסכנה, ואנו מצווים לשמור על עצמינו כמה שאפשר כדי לקיים את המצווה ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, ולכן חייבים לשמוע לדברי המומחים, וכן הורו לנו מרגן ורבנן שאסור לעבור על דברי הרופאים ודברי משרד הבריאות בכל שלב ושלב, ומי שעובר נחשב בשמים כרודף, והנה אף על פי שאדם שומר את עצמו, אבל אין סוף

לשמירה, לזה צריך לדעת שכשם שבמצוות אדם עושה כמה שיכול, ועל השאר יכול לסמוך על סייעתא דשמיא, כן גם במצווה זו של ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, כשאדם מקיים כל מה שאומרים ולא מחפש התחכמויות, הקב"ה שומר עליו שלא יבוא לכלל חולי.

ואנו בבקשה מבורא עולם כשם שהוציאנו ממצרים וגאלנו מכל צרותינו כמו שאנו אומרים בתפילת נשמת ממצרים גאלתנו וכו' ומבית עבדים וכו' ומדבר מלטתנו ומחליים רעים ונאמנים דיליתנו עד הנה עזרונו רחמיך ולא עזבונו חסדיך ואנו מבקשים ואל תשנינו השם אלוקינו לנצח.

חלק ההלכה

הג הפסח יש בו ריבוי הלכות יותר משאר ימים טובים, ולכן יש שיטות בפוסקים שרק בחג המצות נאמר הדין של שלושים יום קודם החג צריך לעסוק בהלכות החג (עיין ס' תכ"ט ס"א ומ"ב סק"א). ובפרט בשנה זו שהשתנו הרבה מסדרי החיים, צריכים אנו להתבונן ולשים לב כיצד לערוך את ההכנות לחג הפסח.

מכיון שהשנה הילדים נמצאים יותר בבית, יש להתבונן ולתכנן היטב את מצות ביעור החמץ יותר מבכל שנה, ולכן צריך לשמור שהילדים הקטנים לא יכניסו ויחביאו חמץ במקומות לא סבירים עד כמה שניתן, כדי שהחמץ יהיה רק במקומות שבניקוי ובדיקת הבית ימצאו את כל החמץ.

כמו כן בשנה זו, כדאי להשאיר את הנקיון של המקומות של הקטנים לשבוע האחרון, בגלל שכולם נמצאים בבית ואין תועלת בניקיון לפני זה.

בשבוע האחרון יש לנקות הכל היטב, ואח"כ לא לתת להם ממתקים שיש בהם חמץ כלל רק ממתקים כשרים לפסח, ואפשר לכתחילה לתת להם ממתקים שיש בהם קטניות כשרים לפסח, שאף שבפסח עצמו לא נותנים ממתקים שיש בהם קטניות, מ"מ כיון שזה לא חמץ ואין בהם חשש איסור בל יראה ובל ימצא, מותר.

בדרך כלל עיקר הניקיון לפסח נעשה ע"י עקרת הבית ככל מצוות הבית, אבל צריך לדעת שבכל מצוות הפסח נשים חייבות כאנשים, והן חייבות לשבת בליל הסדר להשתתף ולשמוע סיפור יציאת מצרים. ולכן אם בכל שנה כתבו הרבנים שיש להמעיט מניקיון שאינו מעיקר הדין, כדי שיוכלו להגיע לחג בכוחות רעננים ומתוך שמחה וללא לחץ ומתח שמפריעים לקיום מצוות שמחת החג, ק"ו שבשנה זו יש להמעיט בכל ענייני הניקיון שאינו מצד הדין, ולהלן נביא המקומות החייבים בבדיקה.

אלכוג'ל – השנה אנו צריכים להשתמש במוצרי חיטוי לידיים, וצריך לדעת שיש באלכוהול חשש חמץ, ויש בשוק כשרים לפסח, ובלי הכשר אם הוא מפוגל מותר להשתמש, (הסימן שכתוב מפורש שהוא מפוגל או בעברית או באנגלית: DENAT, או SD שזה הסימון), ואם לא אין להשתמש בזה בפסח.

פרק א'

ההכנות לבדיקת חמץ

א. עיקר מצוות בדיקה וביעור חמץ, היא במקומות שרגילים להכניס חמץ כל השנה, בעיקר במטבח ובארונות שמכניסים בהם חמץ כל השנה, וכן במקרר והמקפיא שיש רגילות להכניס שם מצרכי חמץ.

ב. וכן כל המקומות שרגילים לגשת אליהם בזמן הסעודה, ויתכן שנשאר שם חמץ חייבים בבדיקה, וכן כל המקומות שיד הילדים מגעת מכיון שאינם נוהרים מלהכניס חמץ חייבים לבדוק.

את המיטות צריך לנקות, וכן בארונות במקום שיד הילדים מגעת.

משחקי הילדים יש לנקות היטב ולבדוק [מה שקשה לבדוק יסגור ויניח במכירת חמץ], וק"ו את הארונות והמגירות שמניחים בהם את המשחקים, צריך לנקות ולבדוק.

הילקוטים והתיקים הם מקום שמכניסים בהם חמץ וחייבים בניקוי ובדיקה.

מקומות גבוהים שאין יד הילדים מגעת אין צריך לבדוק, ובפרט השנה שיש למעט מכל ניקיון שאינו מחשש חמץ, וגם אבק אינו חמץ, וכן ניקיון והברקת החלונות והתריסים אינם ממצוות ביעור חמץ, אמנם המקום שסביב החלון עצמו והמסילות הם מקום שיכול להימצא חמץ צריך לנקות ולבדוק.

ג. בדיקה מוקדמת: הנה עיקר המצווה לבדוק את החמץ בליל יד' לאור הנר, כדי שיוכל לבדוק בחורים וסדקים. אמנם אחרי שהניחו כבר את המצרכים של פסח בארונות קשה להוציאם ולבדוק. לכן שמענו מרבותינו שראוי לבדוק את החמץ במקומות שמכניסים חמץ כל השנה ומחוייבים בבדיקה, שמיד לאחר הניקיון יבדוק בלילה לאור נר [גם פנס], ורק אח"כ להכניס את מצרכי הפסח. וכן במקרה יש לפעמים חורים וסדקים יש לנקות היטב, ואח"כ לבדוק בלילה לאור נר.

אבל גם בזמן בדיקת חמץ אור ליד' יש להתבונן בכל המקומות וכן במקרה, לראות שלא נשאר שום חמץ שהכניסו לשם.

[וצריך לשים לב שדרך בני אדם שאפילו לאחר שניקו את המקרה ואת המקפיא היטב, מכניסים מאכלי חמץ הצריכים לאכילה עד ערב פסח, וצריך לשים לב: א. כשמכניסים חמץ להכניס רק בשקית או קופסא סגורה כדי שהחמץ לא יפול החוצה. ב. שלא לשכוח בליל בדיקת חמץ לבדוק פעם נוספת את אותם המקומות, וכבר קרו מקרים שהכניסו דברי חמץ למקרר ושכחו אותם שם, ולכן יש להוציא בבדיקת חמץ את כל מוצרי החמץ מן המקרה והמקפיא].

ד. מקומות נוספים שצריכים בדיקה שלפעמים מכניסים שם חמץ:

מכונית צריכה בדיקה, וראוי לנקותה לפני הבדיקה ולבודקה לאור היום ביי"ג, מאחר שמפחדים להכניס לשם נר, ואף אפשר ע"י פנס, אבל עוד יותר נוח לבדוק לאור היום עם חלונות פתוחים.

ארונות החשמל וכיבוי אש, תיבות דואר וחצרות הבנינים יש לבדוק, אבל נראה שעדיף לעשות זאת לאור יום, לראות אם יש שיירי חמץ, [ובייחוד השנה

שאינן הילדים הולכים רחוק ונמצאים הרבה בחצר, יש להתבונן ביום י"ד אם יש שיירי חמץ].

בגדים – כיסי הבגדים צריכים לבדוק, קיבלנו הוראה ממרן הגרנ"ק זצ"ל שאם מוציאים את הכיסים בשעת הכיבוס אין צריך לבדוקם, וכן אפשר לבדוק ע"י מישוש היד ואי"צ לראות בעין. ואם יש לו הרבה בגדים ואינו רוצה לבדוקם יכול להניחם בארון ולהשכיר את המקום לגוי.

ספרים – לגבי בדיקת הספרים, נחלקו הפוסקים אם יש בהם דין בדיקה וצריך למכור לגוי, או שאי"צ בדיקה בספרים. אבל בודאי סידורים שמשתמשים בבית בכל השנה, וכן ברכונים וזמירות של שבת, הם מלאים חמץ ואין להשתמש בהם בפסח, וצריך להניחם עם כלי החמץ ולמכור את החמץ הדבוק בהם, ולהשתמש רק בסידורים וברכונים מיוחדים לחג הפסח.

טלפון ופלאפון – כיון שכל השנה אין נוהרים ומשתמשים בו ומניחים אותו על השולחן בעת האוכל, יש לנקותו ביבש וראוי להיזהר לא להניחו על השולחן וליד מאכלים של פסח.

יש לזכור לפני החג לנקות את השקית של השואב אבק מחמץ שנכנס לתוכו, וכן את המטאטא – ויש נוהגים לקנות מטאטא חדש לחג.

פרק ב'

הכשרת המטבח

הגעלת כלים חדשים – מכיון שהשנה אין הגעלת כלים בציבור, הקונה כלים חדשים וצריך להגעילם, ישירים בבית וכדלהלן: סכו"ם אפשר להגעיל בקומקום חשמלי נקי שאינו בן יומו, סירים למלא מים עד למעלה וכשהמים רותחים להכניס אבן או ברזל מלובן עד שהמים יגלשו.

סירים וסכו"ם – בדורות הקודמים היו מנקים את הסירים עם חומרים חריפים, והיה זה לפעמים אף מסוכן, וכהיום מנקים היטב בחומרים המצויים לפי ראיית העין, ומה שנשאר מוכרים לגוי, דהיינו שאין מוכרים את הכלים עצמם לגוי, שאם ימכרו יצטרכו להטבילם לאחר הפסח, ולכן מוכרים רק

את החמץ הדבוק בהם, וכן כתוב מפורש בשטר מכירה, ואין בזה שום חשש של מכירת חמץ בעין, כיון שמה שנשאר אינו ראוי למאכל. אמנם צריך לייחד מקום בבית שמשכירים אותו לגוי, ושם מניחים כל כלי האוכל. ומקומות אלו המושכרים לגוי, צריכים להיות סגורים ומסומנים שלא יפתחו אותם.

כלי חשמל – כל ניקיון של מוצרי חשמל יש להקפיד לנתק את המכשיר מזרם החשמל מחמת סכנה.

מקרר אינו בולע כלל, ולכן צריך רק לנקותו היטב בכל החריצים [אין צורך לפתוח מקומות שאינם מתפרקים בקלות, ואם יש ספק ישאל שאילת חכם], וכן אין צריך לערות מים חמים רק לנקות במים רגילים, וצריך לבדוק לפני שמכניסים מצרכי פסח [כדלעיל]. והרבה נוהגים להניח נייר וכדומה ורק עליו מניחים מצרכי פסח. [במקומות שנפלו פירורים בפתחי האוורור של תא ההקפאה, צריך להכניס רק דברים עטופים בניילון, שלא ייכנס פירורים במאכלים של פסח].

תנורים – תנור רגיל נוהגים לא להכשיר לפסח, ולכן צריך לנקותו היטב מהפירורים, ולמכור את החמץ שבו. וראוי להדביק בנייר דבק את הדלת לתנור, כדי שלא יפתחו אותו בחג.

תנור פירוליטי [תנור שיש בו אפשרות להגיע ל-500 מע'] אפשר להכשיר לפסח, וצריך לשאול שאילת חכם [כיצד להכשיר את התנור והחלקים שבו].
תבניות אמאיל או טפלון אי אפשר להכשיר בכלל.

כיריים – כיריים של גז ראוי שיהיה מיוחד לפסח, ואם אין אפשרות, יש להכשיר את הכיריים וכדלהלן.

המגש. צריך לנקותו היטב ולעטוף אותו בנייר כסף [רצוי עבה שלא יקרע באמצע הפסח]. כמו כן מצוי בכירים של גז שמתחת למגש התחתון נופלים שיירי מאכל, לכן ראוי לפתוח את הברגים של המגש ולנקות שם, [להקפיד לנתק את החשמל!!!]. יש לנקות היטב את כפתורי ההפעלה.

המבערים. אינם צריכים הכשרה לפסח כיון שהם מתלבנים בכל עת מהאש, ולכן אפשר להשתמש בהם בפסח ולא צריך לעשות כלום.

החצובות. ראוי שיהיו מיוחדים לפסח, ואם אי אפשר – יש לנקות היטב משיירים, ולעשות ליבון קל, ואח"כ לצפות הכל בנייר כסף עבה (שלא יקרע).

כיריים חשמליות – המגש שסביב המבערים, יש לנקות ולהניח עליו נייר כסף עבה. המבערים שהם מתלבנים תמיד אין צורך להגעיל.

כיריים קרמיות מזוככית – יש לשאול שאלת חכם.

כיריים אינדוקציה יש לנקות היטב, ואי אפשר להכשיר לפסח, ועל כן אפשר להניח מפת סיליקון שהיא עמידה לחום, שבפסח יניחו את הסירים רק עליה. [לגבי כל השנה אם גלש על הכיריים חלב או בשר, יש לנקות מיד את המקום שגלש בין בכיריים של גז ובין בשל חשמל שלא יהיה חלב או בשר בעין, ובחצובה של גז יש להניח אש בווערת מספר דקות].

קומקום חשמלי, מיקסר, מיקרוגל, מדיח כלים, שאר כלי חשמל של חמץ אין להכשיר לפסח, ויש לנקות היטב ולהניח עם כלי החמץ.

פלטה של שבת ראוי שתהיה מיוחדת לפסח, ואם אי אפשר יש לנקותה היטב, ולחמם כשעתיים, ולאחר מכן לצפות בנייר כסף עבה שלא יקרע.

שולחנות מנקים היטב ונוהגים לשפוך מים חמים מקומקום נקי (אפי' שאינו כשר לפסח) [אם אין מניעה מהעץ של השולחן], ונוהגים לכסותו בנייר או בניילון כל הפסח. אם א"א לשפוך מים חמים, יש לנקותו היטב, ואח"כ לצפות בניילון או נייר.

משטחי השיש המנהג לנקות היטב, ואח"כ לשפוך מים רותחים ע"י עירוי מהקומקום [יש סוגים של שיש שא"א לשפוך מים מכלי ראשון, או מספיק בניקיון]. אח"כ יש לצפות או בפי.וי.סי. או בנייר כסף עבה, וראוי לכסות בשני ניירות כסף עבה. וכן יש לכסות גם את הקירות חרסינה או קרמיקה בנייר כסף או בניילון עד גובה הסירים.

כיורים – כיור מחרסינה א"א להכשיר, ונוהגים לנקות היטב ולהניח בפנים כיור מפלסטיק, ואין להשתמש ברותחים עם חמץ מעת לעת לפני פסח, ורצוי לערות מים רותחים מכלי ראשון על כל הכיור.

כיור מנירוסטה אפשר להכשירו ע"י עירווי, ואין להשתמש מעת לעת לפני ההכשרה במים רותחים עם חמץ, וצריך עירווי מכלי ראשון שממנו ישפכו מים רותחים לכיור, ויש הידור אם אפשר להוסיף אבן מלובנת או משהי.

ברזים ראוי להכשיר על ידי עירווי, ובעת העירווי יש גם לפתוח את ברז המים החמים, כדי שיהיו מים חמים מתוך הברז ומבחוץ. וכמו כן יש לנקות את הידיות ולערות עליהם.

יש נוהגים לשים בפסח בד שיסנן את המים שיוצאים מהברז, כהיום שיש מסננת בגוף הברז זה מועיל כמו בד.

מייבש כלים מפלסטיק מעיקר הדין מועיל לנקותו היטב ולהשתמש בו בפסח כיון שאין משתמשים בו בחם. אמנם יש נוהגים שאין משתמשים בכל מה שהשתמשו בחמץ – בשנה זו א"א לקנות חדש אפשר לנקות ולהשתמש.

מייבש כלים מנירוסטה יש להכשיר כנ"ל במייבש מפלסטיק, ועדיף להכשיר ע"י עירווי מים רותחים מכלי ראשון.

מיחם מים חמים – אין ראוי להכשירו לפסח.

מפות שולחן ומגבות מטבח נהגו להרחיחם עם חומר ניקוי לפני השימוש בפסח, ולרוב העולם יש מפות מיוחדות לפסח. השנה אם לא יוכלו לקנות – אפשר ע"י כביסה והרתחה, ובפרט שהרי גם על המפה הרבה שמים מפת ניילון חד פעמית שהיא חדשה.

פרק ג'

קניית מצרכים לחג הפסח

הנה קדושת המאכלים הם יסוד חשוב בשמירת המצוות, וחוף מעיקר השמירה על טהרה וכשרות המאכלים כדי שלא יכשלו באיסורים, יש איסורים שהם דאורייתא ויש איסורים שהם מדרבנן. יש גם מעלה בשמירה זו, שככל שנהררים לא לאכול דברים אסורים, גם הנפש מתקדשת יותר, וזוכים בכך

שתהיה יותר סייעתא דשמיא להבין דברי תורה ולהתחזק באמונה בקב"ה ובקיום מצוותיו.

ולכן אנחנו נוהגים שלא להסתפק בכשרות רגילה, אלא בכשרות המהודרת ביותר. וזה בכל השנה, ובמאכלי חג הפסח יש זהירות יתירה, שהרי מצינו בתורה שהחמירה באיסור חמץ יותר משאר איסורים, שכל האיסורים בטלים ברוב ובשישים, וחמץ בפסח לא בטל ואסור אפי במשהו. ולכן גם נוספו מנהגים בכל קהילה וקהילה, להוסיף בפסח שמירה על שמירה, ויש לכל אדם לשמור על מנהגי הוריו וקהילתו, ואם ח"ו יגיע מצב שא"א לשמור על המנהגים, יש לשאול שאילת חכם בכל פרט ופרט. אנו מקווים שהקב"ה יעזור לנו שנוכל לקיים את כל ההידורים והמנהגים גם בשנה זו אי"ה.

א. בשר ועופות בכל השנה צריכים להקפיד בקנייתם מכשרות מהודרת, כי מצוי בהם איסורי טריפות ונבילות, [סתם בשר בחזקת שאינו כשר], ולכן אין לקנות ללא חותמת כשרות מהודרת על כל עוף על כל נתח בשר, ובחנות שפותחים את האריות צריך לראות את פתיחת האריזה, או שיש משגיח כשרות נאמן או אם מכיר את בעל הבית שהוא ירא שמים מרבים. לקניות לצורך החג, יש לוודא שגם נזהרו באריזה שלא התערב דברים שיש בהם חשש חמץ.

ב. דגים יש לקנות רק אם רואים עור עם קשקשים או חותמת של כשרות מהודרת. כהיום יש סוגי דגים שיש בהם נגיעות של תולעים וכדו', יש לוודא שיש הקפדה גם בנושא זה, משום שאיסור תולעים חמור ככל איסור מאכלות ויותר.

ג. מוצרי חלב יש להקפיד לקנות רק מכשרות מהודרת, שיש הקפדות רבות שאין בכשרות רגילה ולקניות לצורך החג, יש להקפיד על חותמת כשר לפסח תש"פ. יש מהדרים להשתמש רק בכשל"פ מערב פסח.

ד. ירקות ופירות יש לקנות רק במקום שיש השגחה מהודרת. בירקות יש חשש טבל, ובפירות יש גם חשש ערלה, לכן ראוי לקנות רק בחנות עם השגחה מהודרת. יש לציין שהרבה מפוסקי זמנינו ומרבתינו זצ"ל פסקו שראוי לעשר כל גידולי קרקע כמו שחז"ל תקנו על דמאי שצריך לעשר ולא לסמוך כמו כן גם היום.

ה. **ירקות עלים** יש בהם חשש של חרקים, והבדיקה קשה, לכן אין לקנות ירקות עלים שלא מגידול מיוחד, וגם בגידול מיוחד יש לקנות מהכשר הבר"ץ העדה החרדית ושל שארית ישראל, וגם בהם אפשר להשתמש רק לאחר קיום ההוראות הכתובות על השקית, כי לולי קיום ההוראות במלואן אין שום ידיעה שאין חרקים.

ו. **שימורים למיניהם**, אפילו שכתוב עליהם כשר לפסח יש להקפיד לקנות ולאכול רק בהכשר מהודר מפני כמה וכמה סיבות, וכן יש הקפדה לא לקנות שום דבר מאכל ללא הכשר מהודר לפסח אפילו שימורי פירות וירקות שאין בהם חשש חמץ, וכן סוכר ומלח דווקא בהכשר לפסח.

כל מה שכתבנו זה לגבי קניות כל השנה לגבי מצרכים לחג הפסח יש יותר להקפיד שהכל יהיה מחברות שההכשר מהודר ביחוד במצות שיש בהם דין מיוחד "ושמרתם את המצות" ובכל קהילות ישראל נהגו לשלוח משגיחים מהקהילה כתוספת על ההכשר הקיים וכן בקהילתנו יש משגיחים מיוחדים במצות בין במצות יד ובין במצות מכונה.

פרק ד'

דיני מכירת חמץ

א. **תקנת מכירת חמץ**: חז"ל תקנו בדיקת חמץ כדי לוודא שלא נשאר שום חמץ בבית ולא יעברו על בל יראה ובל ימצא כמו כן נהגו כבר כמה דורות שחוץ מבדיקה וביטול גם מוכרים חמץ לגוי ובמכירה מוכרים גם חמץ בכל מקום שהוא ויש בזה תועלת שאם שכח חמץ באיזה מקום החמץ נמכר ומותר לאחר הפסח.

ב. **מה צריך למכור**: מעיקר הדין אפשר למכור גם חמץ ממש וכן נהגו למכור גם חמץ ממש וכמו שמבואר בשו"ע סימן תמ"ח ואין חשש שאין גמירות דעת בכל יהודי שומר תורה ומצוות שיודע שאם החמץ שלו הוא עובר על שני לא תעשה ועשה וכן כל החמץ ייאסר לתמיד [וכל החשש הוא במכירת יהודי שאינו שומר תורה ומצוות] אלא כיון שקניין משיכה שזה אחד מהקניינים החשובים אי אפשר לעשות בכל החמץ שיש לו,

לכן אנשי מעשה לא מוכרים חמץ ממש. וזה דווקא כשיש לו כמות קטנה אבל למי שיש כמות גדולה ודאי מעיקר הדין אפשר למכור וגם בפועל מוכרים כיון שיש עוד כמה וכמה קניינים.

מצרכים שיש בהם רק חשש אולי התערב בהם חמץ מותר למוכרם לכתחילה לגוי וכן לקנות לאחר הפסח.

ג. מצרכים שהם בודאי חמץ, אם אפשר לגומרם לפני הפסח לכתחילה

יגמור כדי שלא יצטרך למכור, ואם נשאר כמות ניכרת, השנה – יש להקל למכור לכתחילה. להלן רשימה של מצרכים מצויים: אטריות, בורגול, בוטנים מצופים, ביסלי, בירה, גביעי גלידה, כל דבר המכיל גלוטן [וזה סימן מובהק שיש במאכל חמץ] גרנולה, דגנים מעורבים, וופל, ויסקי, חיטה תפוחה, חלבון חיטה, לתת [מאכל או משקה המכיל לתת] מאלט, נבט חיטה, סולת קוואקר, קמח: קמח לבד אינו חמץ גמור רק חשש חמץ, אבל מצרכים המכילים קמח הם חמץ. שמרי בירה, תחליף קפה.

יתר הדברים יש שיש בהם חשש חמץ, ואם לא ידוע יש להקצות להם מקום ולכוללם במכירת חמץ.

ד. קטניות [דהיינו גידולי שדה שהזרע נאכל כאורז ושעועית ואפונה ועוד],

נהגו האשכנזים הרבה דורות כבר מזמן הראשונים לא לאכול, ומנהג זה התקבל בכל ארצות אירופה. וכן שמנים המיוצרים מקטניות גם נהגו לא לאכול, אבל אין בהם איסור בל יראה ובל ימצא, ומותר להחזיקם בבית. ולכן אין להשתמש בשמן סויה, שמן חמניות, שמן קנולה, ושמן תירס, ומותר להשתמש רק בשמן זית, בשמן אגוזים ושמן דקלים. ואמנם קטניות שנמצאים בבית במהלך השנה, יש חשש אולי נתערב בהם משהוא חמץ, ולכן רצוי להניחם במקום מיוחד, וכן להזכירו בשטר מכירת חמץ.

וכן יש קולא, שבשעת צורך גדול מתירים לאוכלו, ולכן ילדים קטנים שכל השנה רגילים לאכול דייסת אורז או תירס או שאר קטניות, מותר ליתן להם אם אין אוכלים דייסה של קמח תפוח"א, וכשנותנים לילדים

דייסת קטניות מייחדים להם כלים מיוחדים ופינה בפני עצמה, כדי שלא יתערב עם שאר המאכלים.

אכילת חמץ שנמכר לגוי, מעיקר הדין חמץ שנמכר לגוי כדין מותר באכילה לאחר הפסח. אמנם הגר"א לגודל חסידותו ודקדוקו במצוות החמיר ע"ע, אבל בודאי מצד הדין מותר, וכן נהגו כל השנים לקנות חמץ שנמכר על ידי יהודי שומר תורה ומצוות, ואף שיש יחידים שהחמירו אבל בודאי מותר. וא"כ בשנה זו שאנו במצב מיוחד, שהקב"ה יעזור לנו שנצא בקרוב מהצרה הזאת, אפשר להקל לקנות מיד לאחר הפסח מוצרי חמץ שנמכרו על ידי יהודי שומר תורה ומצוות, וכן אם נשאר לו כמות גדולה של חמץ, שלא יזרוק אלא ימכור לגוי לכתחילה, ויכתוב אותם מפורש בשטר המכירה ואת המקום בו הם נמצאים.

בדיקת המצות: יש דבר שצריך לעורר בציבור: הנה כתב הרמ"א [סימן תס"א ס"ה] דמצה שנתכפלה בתנור ודבוקה עד שאין האור שולט שם אסורה באכילה וצריך להוריד עוד כדי נטילה 2.5 ס"מ והנה החבורה של הקהילה ממנה משגיח נוסף על המשגיח של המפעל לבדוק מכפולות, ובדרך כלל מורידים את הכפולות אבל כיון שאפשר לבדוק רצוי לבדוק כל אחד בביתו את המצות יד שקיבל לפני ערב פסח [במצות מכונה לא שכיח כפולות].

אופן מכירת חמץ בשנה זו: השנה בעקבות המחלה שאנו נזהרים בה, א"א לקיים מכירת חמץ כנהוג כל שנה לבוא לבית הרב ולעשות קנין, אלא יונחו שטרות מכירה בכמה מקומות, וכל אחד ימלא בביתו ויניח בקופסא בכולל רח' מרים מזרחי 8, או בתא דואר של הרב, לשאלות בנושא המכירה יהיה אפשר להתקשר בימים חמישי ושישי עש"ק יום א' וב' וג', והשנה יש להזדרז למכור לפני ליל בדיקת חמץ.

פרק ה'

דיני בדיקת חמץ וערב פסח

א. זמן בדיקת חמץ בתחילת ליל י"ד, וכתב המ"ב שמי שרגיל להתפלל במניין בציבור יתפלל לפני בדיקת חמץ, [וביחוד השנה דא"א לדעת אם

יהיו מניינים לאחר הבדיקה], ואסור לעשות שום מלאכה בחצי שעה לפני הבדיקה, וכן אסור או לאכול ואפילו אם התחיל צריך להפסיק, וטעימה בעלמא מותר והיינו פת כביצה ולא יותר או פירות הרבה, וכל זה רק בחצי שעה לפני הבדיקה, אבל כשהגיע זמן הבדיקה אפשר לאכול קצת אבל לא לשהות הרבה.

ב. מברך על בדיקת חמץ [וטוב ליטול ידיו קודם], ואין להפסיק עד סוף הבדיקה, ואם הפסיק לאחר שהתחיל לבדוק א"צ לחזור ולברך, אבל הפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה צריך לחזור ולברך.

בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים, [אם יש לאדם חדר או תא בכולל או בעבודה צריך לבדוק אם אפשר, ויש לבדוק מקומות אלו לפני אור לי"ד].

ג. לאחר הבדיקה צריך לבטל את החמץ שלא ידוע לו, וכן צריכים גם בני הבית לבטל חמץ, וכן בחורי הישיבות והבנות אם יש להם דירה או מקום של חמץ במקום אחר.

וצריך להניח את החמץ שרוצה לאכול ולשרוף במקום שאין חשש שילדים יקחוהו משם.

ד. בתי כנסיות יש לבדוק במקומות שמכניסים חמץ.

ה. **בוקר ערב פסח:** משכימים לתפילה כדי לאכול לפני סוף ארבע שעות. הבכורות נהגו לצום, והיום רובם ככולם אוכלים בסיום, וכתב המ"ב שהמנהג לשמוע את הסיום ולאחמ"כ לאכול, וצריך לאכול שם ולא מועיל לקחת לביתו, ולאחר שאכל בסיום מותר לאכול בבית. קטן עד בר מצוה אביו מתענה בשבילו, [ויש שכתבו שאם הקטן סיים פטר את אביו, וצ"ע].

רצוי לשטוף את הפה ולצחצה שיניים, לפני סוף זמן איסור אכילת חמץ. למי שיש סתימות או שיניים תותבות, יש להמנע מלאכול חמץ חם או חמץ עם דבר חם מ"ג ניסן משעה 10:02 בבוקר, ובערב פסח אחרי שגומר לאכול חמץ לנקות אותם היטב, להכניס בכוס ולערות עליהם מים רותחים מהקומקום, וזה די להכשיר אותם לפסח.

סוף זמן אכילה 10:02 סוף זמן ביטול וביעור 11:20 (לפי שעון קיץ)

לשרוף את החמץ מיד לאחר סוף זמן אכילה, לכתחילה טוב לראות שהחמץ נשרף, ולא להניח חמץ במקום שעדיין אין שם אש.

ואחרי השריפה לבטל את החמץ בין הידוע ובין שאינו ידוע, כפי הנוסח המודפס בכל הסידורים. רצוי שכל בני הבית הגדולים מבני מצוה יבטלו בין בנים ובין בנות.

ו. מלאכה לפני חצות: מעיקר הדין מותר לעשות כל המלאכות עד חצות, ואמנם רצוי לסיים מלאכות גמורות לפני הנץ בערב פסח. תספורת, גילוח, תפירה, וכביסה מותר לכתחילה עד חצות, ומותר להפעיל מכונת כביסה לפני חצות אף שגומרת לאחר חצות. וכן רצוי לקצוץ ציפורניים לפני חצות.

ז. איסור מלאכה לאחר חצות: אסור להסתפר ולהתגלח [ע"י גוי מותר], לתפור ולתקן בגדים חדשים אסור לאחר חצות, ולכן יש להקפיד לסיים תספורת, גילוח ותיקון בגדים חדשים, וכן כביסת בגדים לסיים עד חצות היום. ומותר לתקן בגד קרוע, ובדיעבד מותר גם לקצוץ צפרניים, וכן כל מלאכה שמותר בחול המועד מותר בערב פסח אחר חצות.

ח. דבר מאכל או כלי שנפל על הרצפה: המנהג לשטוף היטב כל מה שנפל על הרצפה, ומה שא"א לשטוף נוהגים לא לאכול.

פרק ו'

הכנות לליל הסדר

א. האוכלים חסה למצות מרור, יש להשרות את עלי החסה מופרדים כפי ההוראות במי סבון כשר לפסח, ולשטוף כפי ההוראות על גב השקית, רצוי לשטוף את הבקבוקי היין והמיץ ענבים לפני הלילה.

ב. המתשמים בחריין יפררו אותו מבעוד יום ויניחוהו בכלי סגור, ובתחילת הסדר יכול לפתוח את הכלי.

- ג. לפתוח בקבוקי יין ומיץ ענבים שיהא מספיק לכל המסובים, וכן לפתוח חבילות המצות (הקרטון) שאם הם סגורות אי אפשר לפתוח ביו"ט.
- ד. לבשל ביצים ונוהגים קצת לצלות את הביצה וכן לצלות זרוע, [או אבר אחר בעוף ויש נוהגים כנף ויש גרון ויש לוקחים זרוע של כבש וכל אחד יעשה כמנהג הוריו].
- ה. צריך להתרחץ לכבוד יו"ט, בשנה רגילה נוהגים לטבול לכבוד יו"ט, השנה איני יודע אם יוכלו, ואם א"א אין חיוב.
- ו. יש נוהגים לאפות מצות מצוה, ויש נוהגים לומר פסוקים של הקרבת קרבן פסח לקיים כל העוסק בתורת קרבן פסח כאילו הקריבו.
- ז. להכין לכל המסובים כוסות שיש בהם שיעור רביעית לכל הדעות, רצוי כוס ממש ולא כוס חד פעמי.
- ח. וכן להכין שיהיה לכל אחד מהמסובים, לכה"פ חמש כזיתים של מצה עבודת יד שתיים למצה, אחד בכורך, שתיים באפיקומן, שמונים גרם בערך של מצה עבודת יד, [נחלקו הפוסקים אם השיעור של כזית הוא כחצי ביצה של ימינו או כביצה שלימה, לכן במצוות דאורייתא צריך להחמיר כביצה דהיינו נפח 50 סמ"ק, ובמשקל מצה זה 28-30 גרם, ובאפיקומן שלכתחילה יש לאכול ב' זיתים סגי בזיתים קטנים ששניהם 30 גרם, ובכורך שזה מדרבנן אפשר לכתחילה כשיעור הקטן, רק ש"א ששיעור זית שני שליש ביצה, לכן יש לאכול 20 גרם מצה]. וכן להכין לכל אחד מהמסובים שני כזיתים של מרור אחד למרור ואחד לכורך.
- ט. גם נשים חייבות וגם בנות וגם לקטנים שהגיעו לחינוך חייבים במצוות הלילה.
- י. וכן להכין לכל האנשים מקום שיוכלו להסב.

פרק ז'

הלכות ליל הסדר

- א. מתפללים ערבית של יו"ט ואף אם מתפללים מוקדם אין להתחיל את הסדר לפני צאה"כ ונוהגין כאן בא"י לומר הלל בברכה וראיתי בשם הגר"ח שגם יחיד המתפלל בביתו אומר הלל בברכה.

- ב. רוב הנשים נוהגות להדליק נרות מבעוד יום כמו בעש"ק גם בעיו"ט וכן רובם מברכות שהחיינו בהדלקה זו ואעפ"כ בקידוש יכולות לענות לומר אמן על ברכת שהחיינו, אבל לא יברכו פעם שניה.
- ג. נוהגין ללבוש קיטל בליל הסדר יש מקומות שכל הנשואים לובשים ויש נוהגים שרק עורך הסדר לובש.
- ד. סידור הקערה: כיון שהיום לא לוקחים את המאכלים מהקערה לא שייך טעמו של הרמ"א, ולכן נוהגים כמנהג האר"י המובא בהגדות.
- ה. דיני הסיבה: מצות הסיבה שגופו נוטה ונשען לצד שמאל, וצריך שיהא ראשו ורובו מסובים, אבל נטיית הראש לבד אינה הסיבה, ולא יצא.
- ו. מי שיש לו כסא עם ידיעות יכול להטות גופו לצד שמאל ולהשען על הידית השמאלית, (אפי' בלי כר או ריפוד). אבל מי שיש לו כסא בלי ידיעות, לא די להטות גופו לשמאל בלי להשען, אלא צריך לסובב הכסא שהמשענת תהיה קצת לשמאלו, ואז ישען עליה בצד זה, (ואין חילוק אם מוציא ידו מחוץ למשענת או נשען עליה גם עם ידו, זו הסיבה).
- ז. גם נשים שאינן מסיבות, עכ"פ צריכות לשבת ולא לאכול ולשתות בעמידה, דמ"מ צריך שיהיו בדרך של חירות.

קדש:

- ח. מוזגין כוס של יין לפני כל אחד ואחד מן המסובין, ואם אפשר לא ימוזג לעצמו אלא שאחר ימוזג לו שזו דרך חירות.
- ט. מנהג אשכנז שמברכין ברכה ראשונה על כל אחת מהכוסות, ויש שנהגו לכוון בכוס הראשונה שלא לפטור השניה, וכן בשלישית שלא לפטור את הרביעית (פמ"ג). מנהג בני ספרד לברך בפה"ג רק על הכוס הראשונה והשלישית, לכן יש לכוון לפטור בכוס הראשונה את השניה ובכוס השלישית את הרביעית.
- י. נכון שקודם ברכת הכוס הראשונה יכוון לפטור מה שישתה בין הכוסות, כדי שאם לא יסב כדין יוכל לשתות עוד כוס אחרת בהסיבה.
- יא. יש נוהגים שכולם אומרים את כל הקידוש ביחד מילה במילה (אנשים נשים וטף), כיון שזו כוס ראשונה של ד' כוסות וכולם מברכים ושותים

ממנה. ויש נוהגים כמו בכל שבת ויו"ט שרק בעה"ב מברך והשאר מחזיקין הכוס בידם ושומעים ועונים אמן.

יב. כל הד' כוסות צריך לשתות בהסיבה, ואם שתה ולא היסב אסור לשתות בין הכוסות, שלא יהא נראה כמוסיף על הכוסות, אבל עד שמוזג כוס שני צריך לחזור ולשתות בהסיבה, אבל לאחר מזיגת כוס שני אסור לשתות עוד. ואחר ששותים כוס שני יכול לשתות, (ויש שמפקקים שמי שאינו רגיל לשתות ג"כ נראה כמוסיף).

יג. אע"פ שכל השנה מספיק לשתות רוב רביעית, בד' כוסות לכתחילה ישתה רביעית שלימה שזו דרך חירות, ובדיעבד סגי ברוב רביעית. וי"א שלכתחילה יש לשתות רוב כוס אפי' אם מכילה כמה רביעיות. ומוסרים בשם החזון איש שהחמיר לשתות בכוס הראשונה רביעית שלימה, מפני שחשש שיצטרך לצאת מהמקום לפני הסעודה שזה זמן רב, ולא יהיה הקידוש במקום סעודה, לכן הקפיד לשתות בכוס ראשונה רביעית.

יד. לכתחילה יש לשתות הכוס בבת אחת, ויש להזהר לשתות תוך כדי שתיית רביעית (שהוא בשתי לגימות), ואם שותה לאט עד כדי אכילת פרס בדיעבד יצא, חוץ מהכוס השניה שיש לחזור ולשתות שוב. ואם שתה לאט ביותר מכדי אכילת פרס לא יצא בדיעבד.

טו. לכל השיטות אין מברכים ברכה אחרונה רק אחרי כוס רביעית.

ורחץ.

טז. יטול ידיו בלי ברכה, ואם ברך בטעות חוזר ומברך לפני הסעודה. ויש להזהר בנטילה זו בכל דיני נטילת ידים כמו נטילה לפת, ולכתחילה לא יפסיק בשיחה בין הנטילה לברכת בורא פרי האדמה.

כרפס.

יז. יש נוהגים לקחת פטרוזיליה (מג"א) או סלרי (מחצה"ש), ובקצש"ע כתב לקחת צנון, ויש לוקחים תפוח אדמה, ומי שלא יכול יכול לקחת כל ירק אחר, רק שלא יקח א' מהמינים שכשרים למרור.

יח. יכון בברכת בפה"א לפטור גם את המרור, ויאכל כרפס פחות מכזית שלא יתחייב בברכה אחרונה, וכן שלא יאכל ירק שלם שזה בריה, ומ"מ גם אם אכל כשיעור לא יברך ברכה אחרונה.

יט. אכילת כרפס אינה צריכה הסיבה, ויש אומרים שצריכה הסיבה.

יחץ.

כ. יקח המצה האמצעית ויבצע אותה בידיו לשתיים, שדרכו של עני בפרוסה, והחלק הגדול יצניע לאפיקומן והקטן יניח בין השלימות. ויש נוהגין להניח המצה על כתיפו כאדם ההולך עם פתו על כתיפו.

מגיד.

כא. מוזגין כוס שניה לפני מה נשתנה, שתהיה ההגדה נאמרת על הכוס, וכמו שלחם עוני שעונים אליו דברים הרבה. ולכן גם מגלין המצות בזמן אמירת ההגדה עד לפיכך שאוחזו הכוס בידו ומכסה המצות.

כב. מצות סיפור יציאת מצרים היא גם בזה"ו דאורייתא, ובוה קיי"ל שמצוות צריכות כוונה, לכן יש לכוון או לומר לשם מצוה. את ההגדה אין לומר בהסיבה רק באימה ויראה. יש לבאר ההגדה שיבינו כולם מה שאומרים גם הנשים והקטנים. ולכתחילה שכל אחד יאמר בפיו את כל ההגדה ולא רק ישמע מהבעה"ב שאומר בקול.

כג. אין לשתות או לאכול ממוזגת כוס שני עד אחר אכילת מצה ומרור.

כד. כשאומר דם ואש ותמרות עשן וכן כשאומר את ' המכות ודצ"ח עד"ש באח"ב, נוהגים להטיף מעט מן הכוס וצריך לחזור ולמלא את הכוס כדי שיברך על כוס מלא.

כה. כשאומר מצה זו: יגביה את המצה (הפרוסה), וכשאומר מרור זה יגביה את המרור, אבל כשאומר פסח זה לא יגביה את הזרוע או בשר. ויש נוהגים שכולם מצביעים על המצה והמרור כשאומרים מצה זו ומרור זה.

כו. בשו"ע כ' שכשמגיע ללפיכך מגביה הכוס עד שחותם גאל ישראל, ומשמע שמחזיק את הכוס כל הזמן, ויש נוהגים שבשני הקטעים של ההלל אין אוחזים את הכוס.

רחצה.

כז. נוטלים ידיים ומברכים על נטילת ידיים, ומי ששמר ידיו מעת נטילה ראשונה לא יברך על נטילה זו, ולכן יגע בראשו או יחכך שיוכל לברך בלי חשש.

מוציא מצה.

כח. יגביה ג' המצות בידיו, ויברך המוציא כששלשתן בידיו, ולאחר ברכת המוציא מניח את השלימה התחתונה, ומברך על אכילת מצה כשאוחז בידיו את העליונה השלימה והפרוסה, ומכיון שיש מחלוקת בזה יכווין להוציא כל המצות שבידו בברכה.

כט. משנ"ב כ' בשם השל"ה ראיתי בני עליה המחבבין מצוות, שהיו מנשקין את המצות והמרור, וכל שאר המצוות בעת מצוותן.

ל. לאחר שברך על המצה והמרור לא יפסיק בדברים אחרים עד לאחר אכילת כורך, כדי שיעלו הברכות גם על כורך, ובדיעבד אם שח אינו חוזר ומברך.

לא. כשמברך המוציא ועל אכילת מצה על הכזית ראשון, יאכל הבעה"ב ראשון את הכזית שלו, ואח"כ יחלק לכל המסובים, וכמו שעושים בכל שבת שלא להפסיק בין הברכה לאכילה. ויש עצה לזה שיחלק קודם לכל אחד מצה כשיעור, ואח"כ מיד לאחר הברכות יתן מהמצה השלימה לאחד המסובים, שיחלק לכל המסובין חלק ממנה.

לב. יותר טוב שאם יש מהמסובים שהם נשואים, שיהיו לפניהם ג' מצות, וכל אחד יתן לבני ביתו, ואם אפשר שיהיה לכל בר מצוה בבית ג' מצות לפניו.

לג. כיון שיש מחלוקת בשיעור כזית, ובשיעור מצוה דאורייתא צריך לאכול כשיעור הגדול, לכן צריך שכל אחד יאכל כשיעור 30 גרם מצה (בערך, נפח 50 סמ"ק) שזה קצת יותר משליש מצת יד רגילה, ושיעור זה נאמר גם לעורך הסדר וגם לאורחים. (ואף שמי שלפניו ג' מצות צריך לאכול שתי כזיתים, אחד לברכת המוציא ואחד לברכת אכילת מצה, רק שלכך ניתן לצאת בשיעור הקטן, ושתי הכזיתים הם יחד כשיעור כזית אחד

גדול). לכן שעורך הסדר שיש לפניו הג' מצות, יאכל חצי השיעור מהמצה העליונה וחצי מהמצה האמצעית, ויכול גם לתת לשאר המסובים חלק מזה.

הכל יאכלו בשיעור זמן לכתחילה 2 דקות, ובדיעבד עד 4 דקות.

לד. יש לאכול המצה כמות שהיא ולא להשרותה במים או שאר משקין, אך מעט לטבול במשקה מותר שאין זה נחשב להשרות, ובדיעבד אם השרה ממש במשקה לא יצא ויחזור ויאכל כדין. אבל זקן או חולה שאינם יכולים לאכול מצה, מותר להם לשרות המצה במים, ואם עדיין אינם יכולים לאכול כך ישרה ביין או שאר משקים, או לפורר לפירורים דקים אפי' כמו קמח, ויברכו על זה המוציא ומוציא מצה.

מרור.

לה. יקח כזית מרור, מכיון שמרור בזה"ז דרבנן אפשר לקחת שיעור של שני שלישי ביצה [דהיינו 33 סמ"ק], אלא שזה רק במי שאוכל חריין, אבל מי שאוכל חסה שזה נאכל בקלות אין להקל ויאכל כשיעור הגדול שזה עלה גדול או שתיים קטנים, וישקענו בחרוסת מעט, וינער החרוסת מעליו, ויברך על אכילת מרור, ויאכל בלי הסיבה. ומ"מ מותר לאכול בהסיבה.

כורך.

לו. נוטל כזית מהמצה השלישית, [אפשר לקחת 20 גרם] ונותן כמו כן חלק לכל אחד מהמסובין, וכורכו עם כזית מרור [כנ"ל] ומטביל בחרוסת, וינער החרוסת ואומר "זכר למקדש כהלל", ואוכלם יחד בהסיבה.

לז. אם אכל כורך שלא בהסיבה, בדיעבד אינו צריך לחזור ולאכול.

לח. המשנ"ב כותב שאמירת זכר למקדש כהלל יש בזה חשש הפסק, לכן לא יאמר בפה רק יחשוב על המילים, או יאמר אחרי אכילת הכורך. אבל מנהג העולם לומר כן לפני האכילה.

שולחן עורך.

לט. ראוי לכל אחד לענג נפשו בלילה זה, וירחיק מעצמו כל צער ודאגה,

ויאכל הסעודה בשמחה וטוב לבב, ויכוון באכילה זו לקיים מצות יום טוב שנאמר ושמחת בחגך (סדר היום).

מג. יש אומרים שיש להזהר משיחה שאינה מענין הסעודה עד אחרי אכילת אפיקומן, כי ברכת המצה עולה גם עליו, אבל כבר כ' בחק יעקב שמשמעות הפוסקים לא משמע כן.

מא. נוהגים לאכול בסעודה ביצים זכר לאבילות, שליל פסח חל ביום השבוע כמו ליל תשעה באב, וגם זכר לחורבן שהיו מקריבים קרבן פסח. ונוהגים לאכול את הביצה טבולה במי מלח.

מב. מנהג האשכנזים וכן נוהגים רוב הספרדים שלא לאכול בשר צלוי בליל פסח, שלא יהא נראה כבשר של קרבן וכאוכל קדשים בחוץ, וגם בשר עגל ועוף בכלל האיסור. ואפי' צלי קדר (שמבשלו בסיר ללא מים רק בשומן שלו) בכלל האיסור, אבל אם בישלו אח"כ מותר, ומה שנקרא בפי הנשים צלי, אינו צלי כשהוסיפו מעט מים בזמן הבישול.

צפון.

מג. לאחר גמר הסעודה קודם ברכת המזון נוטלים את חלק המצה שהצניעו לשם אפיקומן, ואוכלין ממנו כזית בהסיבה ואין מברכין עליו, ואם אין מספיק ממנו לכולם אפשר להוסיף לכולם עוד מצה שמורה.

מד. לכתחילה טוב לאכול שתי כזיתים, [בשיעור הקטן שהם ככזית בשיעור הגדול] זכר לקרבן פסח ולמצה הנאכלת עמו. ואם לא היסב כ"ז שלא סיים האכילה ראוי שיוסיף ויאכל עוד כזית בהסיבה.

מה. אין לאכול שום דבר לאחר אכילת האפיקומן, כדי שישאר טעם המצה בפיו. ובשתיה יש פוסקים שאסור, ובמשנ"ב כ' שיש להחמיר במשקאות משכרין שלא לשתותם, ולכתחילה יש להזהר מכל משקה חוץ ממים, ובמקום צורך גדול יש להתיר שאר משקים שאינם משכרים. ואם אכל אחרי אפיקומן, יחזור ויאכל עוד כזית מצה שמורה לשם אפיקומן.

מו. לא יאכל האפיקומן בשני מקומות, וה"ה בחדר אחד שמקצתו בשולחן זה ומקצתו בשולחן אחר ג"כ נחשב כשני מקומות.

מז. יש לאכול כל המצוות של הלילה לפני חצות הלילה (השנה זה בשעה 12:42), שי"א שאחר חצות אינו יוצא יד"ח. ולהלכה קי"ל שאם לא אכל

קודם חצות חייבים לאכול הכל אחר חצות, ומ"מ לא יברך על אכילת מצה ועל אכילת מרור.

ברך.

מח. לאחר אכילת אפיקומן מוזגין כוס שלישי ומברכין עליה ברכת המזון ובורא פרי הגפן.

מט. צריך להדיח הכוס מבחוץ ולשטוף מבפנים אם אינו נקי, ואף מי שאינו נזהר בזה תמיד, בזה הלילה יזהרו בזה משום הידור מצוה.

נ. יש להדר בלילה זה שיהיו על שולחנו לפחות ג' בני אדם גדולים, כדי שיקיים מצות זימון, והמנהג שבעה"ב מזמן אפי' שיש אורח. וכן לאמירת הודו בהלל שיהו שנים עונים לו. ואף שבכל שנה יש חשיבות להזמין אורח לשולחנו, במיוחד בלילה זה שמומינים בתחילת ההגדה עניים לאכול, השנה לפי ההוראות אסור להזמין אורחים כלל.

נא. שותה בהסיבה, ואם לא שתה בהסיבה לא יחזור וישתה, מפני שאסור לשתות בין הכוסות. ולפי מנהג ספרד לא יצא, וצריך לחזור ולשתות בהסיבה ולא יברך עליו.

נב. לאחר שתיית הכוס השלישית אומרים "שפוך חמתך", ונוהגים לפתוח דלת הבית כדי לזכור שהוא ליל שימורים, ובזכות אמונה זו יבוא המשיח וישפוך חמתו על המכחשים באמונת השם. ויש נוהגים לעמוד בעת אמירת "שפוך חמתך".

כוס של אליהו.

נג. נוהגים למוזג כוס אחת יותר מהמסובין, וקורים אותה "כוס של אליהו" (לרמז שאנחנו מאמינים שכשם שגאלנו השם ממצרים, כך הוא יגאל אותנו עוד וישלח לנו את אליהו הנביא). ויש נוהגים שבשעת כל כוס ממלאים אותו קצת עד שבכוס רביעי הוא מלא. ומניחים כוס זו שלימה כל הלילה, ועושים ממנה קידוש למחרת בבוקר, ויזהר לאחר הסדר לכסות הכוס שלא יפסל משום גילוי.

הלל.

נד. מוזגין כוס רביעי, ואומרים עליה את החצי השני של ההלל, ויאמרנו

בשמחה ובהתלהבות ובקול נעים, וכן מותר לשיר ולכפול פסוקים של הלל, שזה דין שירה ולא דין קריאה.

גה. לכתחילה יקדים עצמו לקרוא את ההלל קודם חצות, וכמו אכילת האפיקומן, משום שבזמן שבית המקדש היה קיים, היו אומרים את ההלל בשעת אכילת קרבן פסח.

נו. אם יש שלשה אנשים ויותר, יאמר אחד "הודו" והאחרים יענו לו, אבל אם יש רק שני אנשים יאמרו ביחד את הפסוקים.

נז. יש נוהגים לומר יהללך מיד לאחר ההלל לפני הלל הגדול, ומסיימים כי מעולם ועד עולם אתה קל, ולאחר נשמת אומרים ישתבח עד "ברכות והודאות מעתה ועד עולם", ואח"כ יהללך וכו' ומסיימים "מלך מהולל בתשבחות".

נח. לאחר שגמר אמירת ההלל ונשמת, שותים כוס רביעי ומברכים עליו בפה"ג, ולמנהג ספרד אין מברכים עליו.

נט. ישתה גם כוס זו בהסיבה, ואם שכח לא יחזור וישתה, ומנהג בני ספרד חוזר ושותה בהסיבה.

ס. יזהר לשתות בכוס זו רביעית שלימה, כדי שיוכל לברך ברכה אחרונה, ויפטור בברכה זו כל הכוסות ששתה.

נרצה.

סא. להודות להשם על שזכה לערוך את הסדר כהלכתו.

סב. חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וביציאת מצרים, ולספר ניסים ונפלאות שעשה הקב"ה לאבותינו עד שתחטפנו שינה. ואם הוא עייף שיודע שמחר לא יוכל לכוין בתפילתו, הוי כמו שחטפתו שינה.

סג. יש נוהגים לקרא שיר השירים לאחר גמר הסדר. ונוהגים שלא לקרא פסוקי השמירה שבקריאת שמע על המיטה, רק קריאת שמע ולא שאר פסוקים כי זה הוא ליל שימורים.

חֲסֵל סְדוּר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ. כְּכֹל מִלְשַׁפְטוֹ וְחֻקָּתוֹ.

כְּאִשֶּׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ. בְּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.